

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 32 D, pol leta 16 D, četrt leta 8 D. Izven Jugoslavije 56 D. Naročnina se pošlje na upravnništvo Slov. Gospodarja v Mariboru, Koroska cesta 5. List se do pošilja do odpovedi. Naročnina se plačuje vnaprej. — Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru, Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Nezaprite reklamacije so poštne proste.

Cekovni račun poštne urada Ljubljana 10.603, telefon interurb. št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

18. številka

MARIBOR, dne 6. maja 1926

60 letnik

Težave v mednarodni politiki.

V soboto, 24. aprila t. l., je v Berlinu bila podpisana nemško-ruska pogodba, ki sicer ni prišla nena doma, pa je vendar svet iznenadila.

Ni prišla iznenada. Nemški zunanji minister dr. Stresemann je obvestil nekatere vlade, zlasti francosko in angleško, da namerava v smislu locarnske pogodbe in v duhu Zveze narodov z rusko sovjetsko vlado skleniti pogodbo za obrambo miru. Ko pa je ta pogodba bila sklenjena, od Stresemanna in ruskega poslanika v Berlinu Krestinskega podpisana, od nemškega parlamentarnega odbora za zunanje zadeve potrjena in potem objavljena, je vendar vzbudila iznenadenje.

Iznenadenje je povzročila ne toliko vsebina pogodbe, kolikor tej pogodbi priloženo tolmačilno pismo ministra Stresemanna berlinskemu ruskemu poslaniku.

Obseg pogodbe same je kratek. V štirih točkah izjavljata ruska in nemška vlada, da je podlaga za odnosaje med Nemčijo in Rusijo rapalska pogodba, ki je bila med nemško in rusko vlado sklenjena o Veliki noči 1922. Med obema vladama ostaje prijateljstvo ter se bodo vsa politična in gospodarska vprašanja, ki se tičejo obeh držav, reševala v sporazumu. Ako bi ena izmed obeh držav bila od tretje države napadena, bo druga država v tem sporu ostala nevtralna (se ne bo pridružila napadalcu). Ako bi tretje države napravile med seboj zvezo, da podvzamejo zoper eno izmed pogodbenic gospodarski ali finančni bojkot, se druga pogodbenica ne sme tej bojkotni zvezi pridružiti.

Ko sta angleški zunanji minister Chamberlain in francoski ministrski predsednik Briand prečitala vse bino te pogodbe, sta izjavila, da ni vzroka za razburjenje. Pogodba je mirovnega značaja ter bo s tem doprinesla za vtrditev miru v vzhodnem delu Evrope.

Časopisje pa se ne more tako brzo pomiriti. — Poljsko časopisje povdarja, da je pogodba naperjena proti Poljski. V slučaju sovražnega vojnega napada Rusije na Poljsko bi ta ostala osamljena, ker bi Nemčija ne samo ostala nevtralna, marveč tudi ne bi tistim četam, ki bi jih Zveza narodov na podlagi 16. in 17. člena svojih pravil poslala Poljski kot svoji članici na pomoč, dovolila prehoda skozi Nemčijo.

Stvar še hujše izgleda, ako se vzame v poštev tolmačilno Stresemannovo pismo. V tem pismu namreč povdarja nemški zunanji minister v imenu nemške vlade, da ima v slučaju krvavega spopada med Rusijo in drugo državo (recimo Poljsko) vprašanje, ali je Rusija krivični napadalec, rešiti Zveza narodov, pa samo s pritrjenjem Nemčije. Ako torej Nemčija sodi, da Rusija ni krivični napadalec, se more odtegniti obvezi, da bi v smislu čl. 16 in 17 pravil Zveze dovolila četam, ki bi jih Zveza poslala proti Rusiji, prehod skozi svoje ozemlje.

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

33

Nihče ni ugovarjal in sklenili so, da bodo jutri znosili na jadnico vse, kar je bilo vredno hraniti.

Obiskali so še grob Claytonov ter se o mraku vrnili na krov.

Drugi dan so odločili za počitek.

Vse je šlo na suho. Kapitan se je s par mornarji podal na lov, da poskrbi svežega mesa, kuhar in Barba sta se lotila priprav za obed, profesor Porter in gospod Filander sta nekaj časa postopala krog koč, nato pa izgubila med drevjem, Ine, gospod Arnot in njegova soproga pa so selili Claytonovo in Trzanovo dedščino.

Iz gozda sem je donel vrišč in krič ptičev, v celih jatah so obletavali vrhove dreves in se kregali nad nemirnimi obiskom, na bližnjih drevesih so posedale majhne opice, žlobudrale in vpile, radovedno gledale počenjanje tujecev in se jezno zadirale na vsakega, ki jim je prišel preblizu, spodaj na obali je včasih počil strel, sicer pa so imeli potniki mir, nobene večje roparice ni bilo blizu.

Po obedu, ki so ga použili kar na prostem pred koč, so se spet razkropili. Mornarji so plegli v travo, lov je bil končan, dovolj so nastrelili, profesor Porter in Filander sta jadno spet izgubila v goščavi, Ine je nekaj

Spričo te težave časopisje po raznih državah postavlja vprašanje, ali sploh more biti Nemčija, ki se je tako daleč zavezala Rusiji, sprejeta v Zvezo narodov, kamoli postati stalni član velevažnega izvršilnega sveta Zveze. Tem težavam bi najlažje Rusija sama storila konec, ako bi, kakor se je javilo potom časopisja, slično pogodbo, kakor z Nemčijo, sklenila tudi s Poljsko in Francijo.

Še druge težave so zadnji čas se pojavile v mednarodni politiki, in te težave so povzročene vsled osvajaalne politike Mussolinijeve. Vrhovni komandant fašizma in fašistovske Italije bi rad italijansko nadoblast raztegnil čez nekatere pokrajine v Afriki in v Mali Aziji, kjer je ozemlje turške države. V to svrhu si je s posebno pogodbo zasigural pomoč Grčije in, kakor se poroča, tudi tajno pomoč Anglije. Angleška namreč ima dolgotrajen spor s Turčijo radi petrolejskih vrelcev v Mossulu. Ta spor je že bil predložen Zvezi narodov, ki je o njem prinesla odločitev, toda turški vladar Mustafa Kemal te odločitve ni hotel sprejeti, ker je bila protivna interesom Turčije. Sedaj pa, ko imajo Turki proti sebi Italijo in Grčijo, mislijo Angleži, da bi bil čas, malo odločnejše pritiskati na Turke, da popustijo v mossulskem vprašanju. Mustafa Kemal pa ima dobre živce. Ni se dal ugnati v kozji rog, marveč je odredil delno mobilizacijo turške vojske. Do krvavega razračunavanja, kakor upamo, ne bo prišlo, ker za Turčijo stoji ruski medved, ki še vedno ima močne tace.

Take težave se bodo vedno pojavljale na političnem obzorju človeštva, dokler ne bo vsepovsodi zmagala rešilna ideja mirovne poravnave vseh sporov na temelju pravice. Z zmagoto te ideje bo tudi Zveza narodov dobila ono notranjo organizacijo, ki ji bo omogočevala večje, splošnejše in trajnejše uspehe.

Pašić.

Ni osebe v Jugoslaviji, o kateri bi se toliko govorilo, kakor je Pašić, stari političar in voditelj radikalne stranke. In da bi se o njem še več govorilo, so izdali velike slikane knjige, ki ga proslavljajo. In da bi se samo o njem govorilo, se je sklenilo obhajati po vsej državi njegovo 80 letnico, čeprav je že 82 let ali 84 let ali 85 let star, ker sam ne ve natanko, koliko.

Pašić je posebne vrste politik. Njemu ne gre niti toliko za srbske koristi, niti za državne, njemu gre le za njegovo lastno, osebno politično moč. Pravilno bi ga nazvali, da je politični tiran, nasilnik. Za to svojo moč žrtvuje vse, žrtvuje svoje prijatelje, svojo stranko, kakor je govoril nekoč v Bjelinu, celo monarhijo, državo, celo svojega edinega sina Radeta, samo, da ostane v svoji moči.

Radikalna stranka sama je proti temu političnem nasilniku, ki počenja tako nasilje tudi v stranki, vodila trajen, a tih in skrit boj, ki se je le tu in tam pokazal tudi v javnosti. Spominjamo se, kako je Stojan Protič nastopil proti Pašiću. A Pašić je bil še premočen, tako je Protič podlegel. Isto je znova poskusil Nastas Petro-

časa ogledovala Trzanove reči, nato pa je odšla na sprehod proti gozdu.

Vleklo jo je v džunglo. Danes je zadnjikrat v teh krajih, zadnjikrat še hoče videti mesto, kjer sta stala s Trzanom in se poslavljala, tistikrat ko jo je rešeno prinesel iz naselbine črncev.

Ni ji bilo treba dolgo iskati. Kakih dvajset korakov od roba džungle je stalo veliko drevo. Tam se je tistikrat Trzan spustil k tlom, jo nežno postavil na trato ter ji molče pokazal ven na morje in h koč.

Kimalu je bila na mestu. Nič se še ni izpremenilo od tistikrat. Goščava je nekoliko porastla, koč in trate krog nje ni bilo več videti, le morje se je še lesketalo sem iz daljave.

Sedla je pod drevo in se vdala svojim mislim.

Preživljala je v duhu še enkrat vse čudne in neverjetne dogodke, ki jih je pred letom dni doživela na samotni obali, od tistikrat, ko so jih uporni mornarji vrgli na suho, pa do dne, ko je na francoski križarki zapustila usodno obal.

In ves ta čas je bila njena usoda tesno spojena s skrivnostnim, neznanim junakom. Kolikokrat ji je rešil življenje, koliko je storil zanjo in za njene ljudi, to je vedel le on sam in pa dobri Bog, ki jim ga je poslal v pomoč.

Pa še tesnejše vezi so jo vezale z njim —

Mislila je na mično travnato planoto sredi samotnega pragozda. Tam sta sedela drug drugemu na-

vič. Tudi njegov poizkus se je ponesrečil, čeprav sta Protič in Petrovič imela v stranki veliko pristašev. A ti pristaši so se bali iti za boritelji, bali Pašičeve moči.

Najnovejši boj radikalne stranke proti Pašiću je zavzel že veliko večji razmah. Vodi ga Ljuba Jovanovič. Pašić je hotel na isti kratek način Jovanoviča odžagati od radikalne stranke, kakor je Protič in Petrovič, pa se mu ni posrečilo, prvokrat v njegovem življenju ni posrečilo. Zato je sklical glavni odbor stranke, kjer si je vedno le najzvestejše somišljenike oskrbel. Pa ni šlo gladko. Z enim glasom, s svojim glasom je odločil — izključitev Jovanoviča iz stranke. A Jovanovič je rekel, da je izključitev po pravilih radikalne stranke neveljavna in je ne sprejme, pač pa je zagrozil: Sedaj še le bo nastala pesem, in sicer velika in lepa pesem! —

Tako bo Pašić slabo obhajal svojo 80 letnico. Za našo državo je pa to dobro, ker nasilje, ki ga je Pašić vpeljal, presega že vse meje pravičnosti. Ker pa je on zase agitiral pri srbskih poslancih tudi z besedami: »Pa ovaj dr. Korošec, znate, koji je«, vemo, da je to dobro tudi za Slovenijo, če Pašić zgubi svojo moč. Mi pa tudi Slovencem rečemo: »Pa ovaj dr. Korošec, znate, koji je!« Zato zaupamo SLS., njenim poslancem, posebno njenemu voditelju.

Konec Samostojne kmetijske stranke.

Dne 25. aprila 1926 so neki ljudje svojo lastno stranko pokopali. To so samostojneži, ki so na svojem zboru v Ljubljani sklenili, da naj je konec »Samostojno kmetijske stranke«. In isti ljudje so isti dan ustanovili novo stranko, ki so ji dali ime: »Slovenska kmetijska stranka.« Torej SKS ostane še za naprej. To pa je, kar tudi hočemo povedati: preje SKS in zdaj SKS, in isti ljudje.

Kaj so bili samostojneži?

Vedno smo trdili, da so bili samostojneži le privesek demokratske Žerjavove stranke. Oni so to tajili, zatajili je pa tudi dr. Žerjav to svoje dete. Sedaj pa je dete bilo toliko samostojno, da ni očeta Žerjava nič več poslušalo in tako vedo vsi, da je bilo res, kar smo trdili. Samostojna stranka je bila od demokratov le za to ustanovljena, da je kmete razdvojila, oslabila. »Jutro« piše zdaj, da jo je v ta namen ustanovil in podpiral dr. Žerjav. Mi smo to pisali že pred leti, pa nam niso nekateri hoteli verjeti.

Kaj je Samostojna delala?

Pri prvem nastopu je Samostojna kmet. stranka dobila osem poslancev. Teh osem poslancev in demokratski poslanci so bili tisti Slovenci, ki so glasovali za sedanjo ustavo, za centralizem, ki so izdali vse zahteve slovenskega naroda. In če bi vsaj nekaj njihovih poslancev glasovalo proti, bi ne imeli centralistične ustave, ki je dobra le za Srbijo, ne pa tudi za Slovenijo. — Ko je napravila to prvo »delo«, ni po-

proti, počivala, jedla divje sadeže, si gledala v oči in se smejala, ker se nista razumela.

Tistikrat je prvič natančno videla neznanega junaka. Njegovo vitko, mišičasto postavo, njegov odkriti, pošteni obraz, njegove jasne, mirne, dobre oči —

Ali je bilo čudno, da se ji je tistikrat oglasilo srce, njej, ki se ji dotedaj še nikdar ni oglasilo —?

Vzljubila ga je. In prišel jo je iskat v Ameriko, ker je tudi on vzljubil njo —

Toda zagrešila je usoden pogrešek. Napačno, ozkosrčno ga je sodila, sebe in svojo vrednost pa pretirano in domišljavo precenjevala. Odklonila ga je —. Odklonila prav v trenutku, ko je v svoji plemenitosti in velikodušnosti njej na ljubo žrtvoval svojo bodočnost. Pa je mislila, da ni zanjo, ker je premalo plemenit, premalo velikodušen, da ni zanjo, ker je — divjak!

In nato je prišla kazen za njeno ošabno domišljavost. Izgubila ga je za vedno, izgubila pa tudi svoj mir in svojo srečo. Za vedno —

Njene misli so izzvenele v bridko, težko samobozbo. Sama si je kriva, da je nesrečna in da vse življenje ne bo več našla sreče. Sama pa je kriva, tudi nesreče njemu, ki ji je bil najdražji —

Da bi vsaj krivico mogla popraviti —. Da bi vsaj še enkrat mogla govoriti z njim, vsaj toliko, da bi ga prosila odpuščanja za odurno žalitev. In da bi dobila odpuščanje —